

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ VE BİLGİ İŞLEME MODELİ

BİLGİ İŞLEME SÜREÇ VE YAKLAŞIMLARI

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ

- Neisser (1967) yılında bilişsel psikolojiyi;
    - **«Biliş terimi, duysal girdilerin dönüştürüldüğü, azaltıldığı, yeniden gözden geçirildiği, depolandığı ve kullanıldığı bütün süreçlere işaret eder. Açıkçası, biliş insanoğlunun yapabildiği her şeyi içermektedir ve her psikolojik fenomen bir bilişsel fenomendir.»**
- şeklinde tanımlamıştır.

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ

- Bilişsel psikoloji; duyumdan algıya, örüntü tanımaya, dikkate, bilince öğrenmeye, belleğe, kavram oluşturmaya, düşünmeye, zihinde canlandırmaya, hatırlamaya, dile, zekaya, duygulara ve gelişime kadar tüm psikolojik süreçleri içine alır ve davranış alanının tüm çeşitliliğini kapsar.

BİLGİ-İŞLEM MODELİ

- Bilgi-İşleme Modeli, bilişî açıklamak için kullanılan en yaygın modellerden biri olmasına rağmen, bilgi işleme sürecini açıklayan başka modeller de bulunmaktadır.

BİLGİ-İŞLEM MODELİ

- **Bilgi-İşleme Modeli, üç temel varsayıma dayanmaktadır;**
  - 1) **Biliş, dizilerin özellikle de ardışık basamak dizisi olarak analiz edilmesiyle anlaşılabilir.**
  - 2) **Her aşamada, kendine özgü süreçler gelen bilgi üzerinde rol oynamaktadır. Sonuçta oluşan tepkinin bu basamak dizilerinin ve işlemlerinin bir sonucu olduğu varsayılmaktadır (algı, bilginin bellekten geri çağırılması, kavram oluşturma, karar ve dil üretimi gibi)**
  - 3) **Her basamak bir önceki basamaktaki bilgiyi alır ve daha sonra kendi özel işlevini uygular. Bilgi-işlem modelinin bütün parçaları birbiriyle ilişkili olduğu için başlangıç basamağını belirlemek zordur, fakat kolaylık olsun diye aşamaların gelen bilgiyle başladığını düşünülebilir.**

BİLİŞSEL PSİKOLOJİNİN ALANLARI

- **Bilişsel Nörobilim**
- **Duyum / Algı**
- **Örüntü Tanıma**
- **Dikkat**
- **Bilinç**
- **Bellek**
- **Bilginin Temsili**
- **İmge**
- **Dil**
- **Bilişsel Gelişim**
- **Düşünme ve Kavram Oluşturma**
- **İnsan Zekası ve Yapay Zeka**

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

- 1956 yazının sonunda MIT Kampüsüne; Noam Chomsky, Jerome Bruner, Allen Newell, Herbert Simon ve George Miller gibi önemli isimlerin katıldığı bir bilgi teorileri sempozyumu düzenlenir.
- 1979 yılında George Miller bu toplantıdan şu şekilde söz etmiştir:
  - **«Sempozyumdan, insan deneysel psikolojisinin, teorik dilbiliminin ve bilişsel süreçlerin daha geniş bir bütünün parçaları olduklarına ve gelecekte bu alanların ilerleyerek genişleyeceklerine ve birlikte çalışmaya başlayacaklarına dair, rasyonel olmaktan ziyade sezgisel bir inançla ayrıldım... Adını ne koyacağımı bile bilmeden önce bilişsel bilim için yirmi yıldan beri çalışıyorum.»**

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

- **Bilişsel bilimlerde üç devrim bulunmaktadır:**
  1. **Davranışçılığa karşı bilişsel devrim (1950 ve 60'lı yıllar)**
  2. **Bağlantıcı devrim (1980'li yıllar) – Dizi süreçler yerine, paralel süreçlerin varlığı**
  3. **Bedenin biliş üzerindeki etkisinin incelenmesi (1990'lı yıllar) – Henüz tam olarak devrim kabul edilmemektedir).**

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

- **Düşünme Konusundaki İlk Görüşler**
  - **Çevrenin önemli özellikleri bilinmiyor olsaydı eğer, hayatta kalınamazdı.**
  - **Peki bu bilgiler nereden gelmektedir ve zihinde nasıl temsil edilmektedir?**
    - **Görgülcüler**
    - **Doğuştancılar (Bilgiler sinir sisteminde yer almakta mıdır?)**

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

•Rönesans Dönemi ve Ötesi

•Bilişsel Psikoloji: 20. Yüzyıl

- 19. yy'da önem kazanan; dikkat, bilinç, bellek ve düşünce gibi zihinsel yapıların incelenmesi gözden düşmüş ve yerini uyarın-tepki çerçevesine bırakmıştır.
- İncelemeye değer olan gözlenebilir davranışlardır.
- Zihinsel süreçler yaklaşık 50 yıl rafa kaldırıldı ve bu konuda çalışmalar yapılmadı.

Bilişsel Psikolojinin Kısa Tarihçesi

• **1950'li yıllar – Sihirli 7**

- **Bilişin deneysel olarak çalışılabilmesi.**
- **Nörobilişsel devrimin nedenleri:**
  - **Davranışçılığın başarısızlığı,**
  - **İletişim teorisinin ortaya çıkması**
  - **Modern linguistik (dil bilim)**
  - **Bellek çalışmaları**
  - **Bilgisayar bilimi ve diğer teknolojik gelişmeler**
  - **Bilişsel gelişim**